

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

SSA Barbara Trębska

w sprawie z wniosku M. P.
przy uczestnictwie E. P.
o podział majątku dorobkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 stycznia 2010 r.,
skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 1 października 2008 r., sygn. akt I Ca (...),

odrzuca skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2008 r. Sąd Rejonowy w Z. dokonał podziału majątku wspólnego E. P. i M. P.; przyznał uczestniczce zabudowaną nieruchomość położoną w S. przy ul. P. 1 stanowiącą działkę nr 208/1 o pow. 0,0287 ha. objętą księgą wieczystą nr (...), nakłady stanowiące budynek mieszkalny i budynek biurowo garażowy, dokonane na nieruchomości położonej w S., przy ul. P. 14 stanowiącej działkę nr 342 o pow. 0,0476 ha objętą księgą wieczystą nr (...), samochód Mercedes klasy A, oraz

kwotę 200 000 zł, natomiast na wyłączną własność uczestnika przyznał zabudowaną nieruchomość położoną w S. przy ul. P. 13, stanowiącą działkę 218 o pow. 0,0559 ha objętą księgą wieczystą nr (...), ruchomości stanowiące wyposażenie hali produkcyjnej i służące do działalności w firmie „E.(...)”, ruchomości stanowiące wyposażenie pomieszczenia biurowego, samochody marki Mercedes Sprinter i E 211 i pieniądze w kwocie 300 000 zł, z dopłatą dla wnioskodawcy w kwocie 308 395 zł, płatną w trzech ratach. W punkcie drugim oddalił wniosek w pozostałym zakresie tj. co do rozliczenia nakładów z majątku wspólnego na nieruchomość położoną w Ł. podarowaną przez wnioskodawcę umową z dnia 18 listopada 2005 r., rodzicom.

Ustalił, że pomiędzy zainteresowanymi istniała w okresie od 6 kwietnia 1980 r. do 31 lipca 2006 r. wspólność ustawowa. W czasie jej trwania na nieruchomości, którą uczestniczka otrzymała od rodziców, strony wzniosły dwa budynki: mieszkalny i biurowo garażowy o wartości 546 090 zł. Także, w czasie trwania wspólności ustawowej zainteresowani nabyli nieruchomość położoną w S. przy ul. P. 1 zabudowaną budynkiem przeznaczoną na cele handlowo - usługowe. Wnioskodawca z tytułu czynszu najmu lokali pobiera kwotę 6 588 zł miesięcznie.

Na nieruchomości położonej w S. przy ul. P. 13 zabudowanej budynkiem produkcyjnym i wiatą stalową małżonkowie w 1989 r. rozpoczęli działalność gospodarczą. Ma ona wartość 102 060 zł, natomiast zakupione do produkcji opakowań maszyny mają wartość 155 170 zł. Dwa samochody marki Mercedes: Sprinter i E 211 są warte 70 000 zł. Ponadto w czasie trwania wspólności ustawowej małżonkowie zakupili wyposażenie do pomieszczenia biurowego stanowiące wartość 5 000 zł, oraz samochód Mercedes klasy A o wartości 30 000 zł.

Na nazwisko wnioskodawcy w czasie trwania wspólności ustawowej została założona lokata na kwotę 300 000 zł. Środki te zostały zagospodarowane przez wnioskodawcę. Lokatę też miała uczestniczka, po jej zlikwidowaniu na jej koncie została zgromadzona kwota około 195 000 zł. W styczniu 2006 r. uczestniczka złożyła zawiadomienie o kradzieży kwoty 96 200 zł. Śledztwo zostało umorzone wobec niewykrycia sprawcy. W 2005 r. uczestniczka nabyła jednostki uczestnictwa w dwóch funduszach inwestycyjnych. W 2006 r. (w marcu i maju umorzyła wszystkie posiadane jednostki i na jej konto przelano kwoty 25 931,49 zł oraz 33 091,15 zł). Wszystkie te środki uczestniczka zagospodarowała na własne potrzeby.

Zainteresowani nie mieszkają razem od stycznia 2005 r. Do października 2005 r. wnioskodawca przekazywał żonie kwotę 4 000 zł, z przeznaczeniem na utrzymanie domu. Uczestniczka mieszka w domu przy ul. P. 14. Jest niezdolna do pracy. Z tytułu inwalidztwa otrzymuje około 700 zł renty miesięcznie. Wyrokiem z dnia 14 lutego 2007 r. zasądono alimenty od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki w kwocie 4 000 zł miesięcznie.

Uzasadniając dokonany podział, wskazał, że wnioskodawca powinien otrzymać nieruchomości na której prowadzi działalność gospodarczą wraz z wyposażeniem hali produkcyjnej i samochodu, zaś uczestniczka powinna zachować nakłady w postaci domu i budynku garażowo biurowego, skoro w nim zaspakaja swoje potrzeby mieszkaniowe, oraz nieruchomości zabudowaną pawilonem handlowym, który jest przeznaczony pod najem, gdyż ta ostatnia nieruchomości pozwoli jej na pozyskiwanie środków na zaspokojenie potrzeb życiowych (czynsz). Wskazał także, że rozłożenie obciążającej E. P. dopłaty na raty pozwoli jej zainicjować postępowania przeciwko teściom o rozliczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, jakie uzyskali po darowiźnie syna. Podniósł, że w sprawie ta wierzytelność nie została rozliczona, z tego względu, iż nakłady były czynione wspólnie z teściami i brak ich udziału w sprawie uniemożliwił im ochronę ich praw, a nadto przy darowiźnie syna przejęli zobowiązania syna, które także należałoby rozliczyć.

Dokonując rozliczenia udziałów wyliczył je wartościowo na kwotę 970 625 zł, wartość składników majątkowych przyznanych uczestniczce wyliczył na kwotę 1 279 020 zł, a na rzecz wnioskodawcy na kwotę 662 230 zł. W rezultacie dopłata dla wnioskodawcy wyniosła kwotę 308 395 zł.

W apelacji uczestniczka zakwestionowała ustalenie wartości nieruchomości położonej przy ul. P. 13, ustalenie wartości nakładów na nieruchomości położoną przy ul. P. 14, pominięcie przy ustaleniu wartości firmy „E.(...)” wartości środków obrotowych, pominięcie wartości samochodu Mercedes Sprinter, oraz błędne przyjęcie, że w skład majątku działowego wchodzi środki pieniężne w kwocie 200 000 zł znajdujące się w posiadaniu uczestniczki.

Uczestniczka podniosła także zarzut nieważności postępowania ze względu na nieuwzględnienie jej wniosku o odroczenie rozprawy, a także inne zarzuty procesowe, w tym nieuwzględnienie wniosków dowodowych, według jej oceny istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Apelacyjny postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 1 października 2008 r., uchylił zaskarżone postanowienie i postępowanie w sprawie umorzył, wobec zawarcia przez wnioskodawcę z uczestniczką ugody sądowej. W ugodzie tej strony rozdysponowały składnikami majątku dorobkowego w sposób dokonany przez Sąd Rejonowy z tym, że wnioskodawca zrezygnował z dopłaty. Poza tym uczestniczka zrzekła się prawa do alimentów zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 14 lutego 2007 r. w sprawie I Ca (...), z momentem przejęcia dochodów z nieruchomości położonej w S. przy ul. P. 1 i zobowiązała się cofnąć wniosek egzekucyjny, z kolei wnioskodawca zobowiązał się najpóźniej do dnia 31 października 2008 r., przekazać zarząd przedmiotowej nieruchomości wraz z niezbędną dokumentacją.

W związku z dokonaniem ugodą podziałem, uczestniczka oświadczyła również, że cofa powództwo o podwyższenie alimentów w sprawie III RC (...) przed Sądem Rejonowym w Z., oraz cofnie pozew złożony przed Sądem Okręgowym w Ł. w sprawie II C (...) i odpisy pism cofających pozwy doręczy do rąk pełnomocnika wnioskodawców z prezentatą sądów w terminie trzech dni od zawarcia ugody.

Wnioskodawca zobowiązał się w niej także zwrócić uczestniczce kwotę 50 000 zł tytułem nakładów poniesionych z majątku dorobkowego na jego majątek odrębny w Ł. pod warunkiem, że w wypadku gdy wnioskodawca wystąpi z pozwem o rozwód w 2008 r.,łoży ona oświadczenie, że wyraża zgodę na rozwiązanie związku małżeńskiego bez orzekania o winie. W świetle ugody, kwota ta miała zostać wypłacona po zakończeniu procesu rozwodowego, najpóźniej do 30 czerwca 2009 r.

W końcu strony zgodnie oświadczyły, że ugoda wyczerpuje wszystkie wzajemne roszczenia stron z tytułu istnienia ustawowej wspólności małżeńskiej.

Zawartą ugodę Sąd uznał za zgodną z prawem, z zasadami współżycia społecznego i za nie zmierzającą do obejścia prawa.

Uczestniczka w skardze kasacyjnej opartej na naruszeniu prawa materialnego, tj. art. 56 § 3 k.c., art. 5 k.c. w zw. z art. 23 kro, art. 58 § 1 i 2 k.c., a także procesowego w stopniu mającym wpływ na wynik sprawy tj. art. 223 § 2 k.p.c. w zw. z art. 203 § 4 k.p.c. wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnieniem wstępnym wymagającym rozważenia była kwestia dopuszczalności skargi kasacyjnej. W sprawie o podział majątku dorobkowego ten nadzwyczajny środek odwoławczy przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej 150 000 zł (art. 519¹ § 2 k.p.c.). Wartość przedmiotu zaskarżenia w tym wypadku w zasadzie nie może przekraczać wartości udziału należącego do zainteresowanego i tylko wyjątkowo gdy podważa on samą zasadę działu albo zaskarża rozstrzygnięcie dotyczące roszczeń uzupełniających wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60).

W razie nieobjęcia działem roszczenia uzupełniającego do wartości przedmiotu zaskarżenia należy doliczyć całą jego wartość (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 11).

W sprawie, w której została zawarta ugoda i w związku z tym umorzono postępowanie, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od jej charakteru, a gdy sprawa dotyczy prawa majątkowego, także od przekroczenia progów określonych w art. 398² § 1, bądź w art. 519¹ § 2 i 4 pkt 4 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r., V CZ 53/07 niepubl.).

Ze względu na fakt, że wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi kryterium dopuszczalności skargi kasacyjnej, sąd drugiej instancji oraz Sąd Najwyższy mogą skontrolować tę wartość w każdym czasie, opierając się na aktach sprawy lub wynikach przeprowadzonych czynności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2007 r., II CSK 423/07 i z dnia 11 sierpnia 2008 r., V CSK 136/08 niepubl.). W wypadku stwierdzenia, że wartość przedmiotu zaskarżenia przez skarżącego została zawyżona i w rzeczywistości nie sięga w sprawie o podział majątku dorobkowego kwoty stu pięćdziesięciu tysięcy zł, skarga kasacyjna podlega odrzuceniu (art. 398⁶ § 2 lub 3 k.p.c.).

Ugoda sądowa powinna odpowiadać zarówno przesłankom materialnoprawnym (przewidzianym w art. 917 k.c.), jak i wymaganiom przewidzianym w prawie procesowym. Ugoda sądowa może dotyczyć zarówno stosunku prawnego będącego przedmiotem postępowania jak również - jak w omawianym przypadku - stosunku

nieobjętego postępowaniem w konkretnej sprawie. Gdy wykracza poza przedmiot postępowania i jest kwestionowana w tym drugim zakresie może mieć to wpływ na dopuszczalność skargi kasacyjnej.

Skarżąca wskazała, że zaskarża postanowienie Sądu Okręgowego w S. w całości, niemniej analiza zarzutów kasacyjnych wskazuje że zakwestionowała tylko pkt 4 ugody mający następującą treść „wnioskodawca zobowiązuje się zwrócić uczestnicze postępowania kwotę 50 000 zł tytułem nakładów poniesionych z majątku dorobkowego na jego majątek odrębny w Ł. pod warunkiem, że w wypadku gdy wnioskodawca wystąpi z pozwem o rozwód w 2008 r. złoży ona oświadczenie, że wyraża zgodę na rozwiązanie związku małżeńskiego bez orzekania o winie. Powyższa kwota zostanie wypłacona po zakończeniu postępowania o rozwód, najpóźniej do 30 czerwca 2009 r.”.

W istocie więc skarżąca nie zakwestionowała przedmiotowej ugody w zakresie dokonanego nią podziału majątku wspólnego i umorzenia postępowania w sprawie w tej części, za wyjątkiem rozliczenia nakładu na majątek odrębny wnioskodawcy w Ł.

Z treści zakwestionowanego postanowienia ugody wynika, że oznaczenie wartości zaskarżenia na kwotę 1 108 320 zł nastąpiło nietrafnie, tj. na użytek dopuszczalności skargi kasacyjnej. Skarżąca, nie ma bowiem pretensji, ani co do sposobu działu zawartego w ugodzie, ani jej postanowienia, że dokonany przez strony podział majątku wspólnego następuje bez żadnych spłat i dopłat. W konsekwencji, co do działu zakwestionowała umorzenie postępowania w zakresie roszczenia uzupełniającego o wartości 50 000 zł, a taka sprawa nie jest sprawą kasacyjną w rozumieniu art. 519¹ § 2 *in fine* k.p.c. Dodać należy, że oddzielne zaskarżenie orzeczenia w przedmiocie roszczenia uzupełniającego jest dopuszczalne, gdyż nie narusza tzw. zasady integralności orzeczenia działowego.

Zarzut, że oświadczenie dotyczące wyrażenia przez nią zgody na rozwód w przyszłej sprawie rozwodowej jest nieważne, jako sprzeczne z prawem i z zasadami współżycia społecznego dotyczy innego stosunku prawnego, a nie podziału majątku dorobkowego. Sprawa o rozwód (podobnie jak i o alimenty), nie jest jednak także sprawą, w której skarga kasacyjna byłaby dopuszczalna (art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c.).

Uprawomocnienie się w całości postanowienia umarzającego postępowanie sądowe i niedopuszczalność skargi kasacyjnej wobec braku osiągnięcia ustawowego progu wartości przedmiotu zaskarżenia – nie stanowi przeszkody do podważania ważności ugody w kwestionowanej części – w zakresie jej skutków materialnych – na

podstawie przepisów kodeksu cywilnego normujących ważność czynności prawnych (art. 56 – 109 k.c.), czy przepisów kodeksu rodzinnego, w innym postępowaniu np. rozwodowym.

Z tych względów skarga kasacyjna uległa odrzuceniu (art. 398⁶ § 3 k.p.c.).